

Навчально-науковий юридичний інститут
Прикарпатський національний університет
ім.В.Стефаника

ДОГОВІР ЯК УНІВЕРСАЛЬНА ФОРМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції

(м. Івано-Франківськ, 26 березня 2021 р.).

Івано-Франківськ – 2021

Редакційна колегія:

- Васильєва В.А.** – директор навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України
- Гейнц Р. М.** – завідувач кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат юридичних наук, доцент
- Банасевич І.І.** – доцент кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат юридичних наук, доцент
- Гришко У. П.** – викладач кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат юридичних наук

Д28 Договір як універсальна форма правового регулювання: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (м. Івано-Франківськ, 26 березня 2021р.). Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. 153с.

У збірнику представлені тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Договір як універсальна форма правового регулювання», яка відбулася 26 березня 2021 року на базі навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

© Прикарпатський
національний університет імені
В.Стефаника, 2021

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ:

**«ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ
ДОГОВІРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ»**

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ НЕВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ ПРО СПЛАТУ ЧЛЕНСЬКИХ ВНЕСКІВ У ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАННЯХ

Чинним ЦК України передбачена можливість укладення як поіменованих, так і непоіменованих договорів, а оскільки громадським об'єднанням надається значна свобода локальної правотворчості, то одним із варіантів визначення порядку сплати членських внесків у громадських об'єднаннях є укладення цивільно-правового договору. Це пов'язано із тим, що порядок сплати членських внесків у громадських об'єднаннях не є визначеним на законодавчому рівні, тому громадські об'єднання на власний розсуд здійснюють регламентацію даного питання.

Цю опцію вже використовують вітчизняні громадські об'єднання. Так, зокрема, між громадською організацією «Канадсько-Українська Торгова Асоціація» та приватним підприємством Соло Іст є укладений Договір № 2017 / 16 - про членство та сплату членських внесків від 14 вересня 2017 року, у якому визначено порядок сплати членських внесків, їх види та розміри, права і обов'язки сторін, строк дії договору, порядок розірвання договору [1]. Також укладення договору про сплату членського внеску передбачено громадською організацією «Всеукраїнська Спілка Ендонтистів» [2].

Крім того, може укладатися не безпосередньо договір про сплату членських внесків, а договір про членство, у якому здійснюється регламентація питання щодо сплати членських внесків або ж воно визначається в додатку до договору про членство [3]. В окремих положеннях про сплату членських внесків можуть міститися диспозитивні норми про те, що порядок сплати членських внесків у громадських об'єднаннях може визначатися окремими договорами.

Звісно, що практика укладення такого роду договорів не є усталеною і їх кількість є незначною, проте вони все-таки укладаються. А оскільки укладається цивільно-правовий договір, то у випадку його невиконання або неналежного виконання настають наслідки, передбачені нормами цивільного законодавства. Зокрема, загальні засади регламентації даного питання визначаються нормами ЦК України, а саме гл. 51 «Правові наслідки порушення зобов'язання. Відповідальність за порушення зобов'язання». Априорі до правовідносин, які виникають зі сплати членського внеску, можна застосовувати наслідки, які полягають у припиненні зобов'язання через односторонню відмову від договору, якщо це передбачається договором або

законом; розірванні договору; зміні умов зобов'язання, сплаті неустойки, відшкодуванні збитків та моральної шкоди (ст. 611 Цк України).

Така позиція знаходить своє підтвердження і в положеннях договорів про сплату членських внесків у громадських об'єднаннях. Наприклад, указується що при порушенні зобов'язань, які виникають з договору, сторона повинна нести відповідальність визначену договором та чинним законодавством; стверджується, що порушенням договору є його невиконання або неналежне виконання; визначається, що сторона не несе відповідальності за невиконання умов договору, якщо воно сталося не з її вини, деталізується, що сторона договору є невинуватою і не нестиме відповідальності за порушення умов договору, у випадку доведення того, що вона вжила всіх залежних від неї заходів, спрямованих на належне виконання договору; визначається обов'язок відшкодування збитків, які були підтвержені та настали безпосередньо через таке порушення [1]

На цьому прикладі можна побачити пряму трансформацію норм ЦК України в договірне регулювання, яка ще раз підтверджується думку про доцільність застосування загальних засад ЦК України до регламентації питання сплати членських внесків у громадських об'єднаннях у випадку укладення цивільно-правового договору про сплату членських внесків.

Однак слід указати на те, що за загальним правилом сплата членських внесків у громадському об'єднанні є добровільною, а тому членські внески не можуть стягуватися в примусовому порядку. Проте, коли правовідносини щодо сплати членських внесків отримали свій вияв у формі укладення цивільно-правового договору, тоді це питання набуває іншого забарвлення. З цього приводу проаналізуємо судову практику. Так, громадська організація «Садівницьке товариство «Ельвіра» звернулося до суду з позовом про стягнення заборгованості за членськими та цільовими внесками в розмірі 94 865 грн., але йому було відмовлено з тієї причини, що передбачений статутом обов'язок зі сплати членських внесків не є зобов'язанням у розумінні ст. 509 ЦК України [4], а відтак ці внески не підлягають примусовому стягненню. Натомість Дніпровський районний суд м. Києва задовольнив позов того ж таки товариства про стягнення заборгованості по сплаті членських та цільових внесків у сумі 29 950 грн., визнаючи обов'язок по сплаті внесків цивільно – правовим зобов'язанням. Наявність зобов'язальних правовідносин суд обґрунтовує тим, що, ставши членом громадської організації «Садівницьке товариство «Ельвіра», відповідач прийняв на себе зобов'язання виконувати статутні вимоги громадської організації та рішення загальних зборів членів товариства, зокрема щодо сплати членських та цільових внесків у розмірах та в терміни, визначені загальними зборами членів громадської організації. [5].

На основі наведеного вище можна вести мову про те, що судова практика не відзначається єдністю при вирішенні питання щодо примусового стягнення членських внесків. На наше переконання, сплата членських внесків у громадському об'єднанні, за загальним правилом, є добровільною, а тому недопустимим є стягнення таких членських внесків у примусовому порядку. При цьому негативний наслідок, який може настати при несплаті відповідних

членських внесків, полягає у виключенні із громадського об'єднання. Якщо ж між громадським об'єднанням та його учасником укладено договір про сплату членських внесків, то в цьому випадку обов'язок по сплаті членських внесків вправі визнаватися приватноправовим зобов'язанням, і тільки тоді членський внесок може стягувати в примусовому порядку.

У даному аспекті доречним буде навести рішення Суворовського районного суду м. Одеси від 09 листопада 2017 року, справа № 523/10416/17. Суть даного спору полягала в тому, що член громадської організації «Одеська обласна організація Всеукраїнської спілки автомобілістів» не сплачував членських внесків за певний визначений період, а відтак сума заборгованості становила 7200 грн. У матеріалах справи вказується, що відповідач не сплачував щомісячних членських внесків на зберігання транспортного засобу. Окрім того, між сторонами спору був укладений договір зберігання транспортних засобів від 30 грудня 2012 року, а відповідно до п. 2.2.5. зазначеного договору прострочені платежі сплачуються в розмірі членського внеску, установленого за поточний місяць. Суд своїм рішенням задовольнив вимоги громадської організації та зобов'язав члена громадського об'єднання сплатити всі заборговані платежі. Своє рішення суд обґрунтовує тим, що відповідач не виконував вимоги Статуту громадської організації та положення відповідного договору, а тому було прийнято рішення про задоволення позову [6]. Дана справа свідчить про те, що сплата членського внеску може стягуватися у примусовому порядку внаслідок невиконання договірних умов.

Уся логіка моїх попередніх міркувань дає підстави стверджувати, що у випадку укладення між громадським об'єднанням та його членом приватноправового договору між ними виникають зобов'язальні відносини. Це може бути безпосередньо договір про сплату членських внесків, або договір про членство, або ж зобов'язання по сплаті членських внесків може виникати із іншого договору, наприклад, договору про зберігання транспортного засобу [6]. Однак, якщо є наявні договірні правовідносини, то умови договору мають виконуватися, а у випадку їх невиконання настають негативні наслідки, що пов'язані із примусовим стягненням членських внесків.

Список використаних джерел:

1. Договір № 2017 / 16 - про членство та сплату членських внесків від 14 вересня 2017 року. URL: <http://www.solowest.ca/SoloEastAgreement.pdf>
2. Громадська організація «Всеукраїнська Спілка Ендодонтистів». Договір оферти. URL: <https://vse.in.ua/uk/dohovir-oferty>
3. Договір про членство та взаємодопомогу. Асоціація фермерів та приватних землевласників. URL: <https://farmer.dp.ua/dogovir-pro-chlenstvo-ta-vzayemodopomogu>
4. Рішення Перемишлянського районного суду Львівської області від 11 червня 2013 року справа № 2/449/296/2013. URL: <http://pravoscope.com/act-rishennya-2-449-296-2013-savchak-a-v-11-06-2013-spori-shho-vinikayut-iz-dogovoriv-najmu-orendi-s>
5. Рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 10 вересня 2015 року справа № 755/14711/15-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/50602519>
6. Рішення Суворовського районного суду м. Одеси від 09 листопада 2017 року справа № 523/10416/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/70207187>